

Ki Teitzei

כִּי־תֵצֵא

ראשון

דברים 21

If you should go to war against your enemies, and Adonoy, your God, puts them in your hand, and you capture prisoners from them;

10 כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ
to
transport
into...
וְשָׁבִיתָ שְׁבוֹיָיו:

אֲרִי תִפּוֹק לֶאֱגָחָא קֶרְבָּא עַל בְּעָלֵי דְבָבְךָ וַיִּמְסְרֵנוּ יְיָ
אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְתִשְׁבִּי שְׁבוֹיָהוֹן

Rashi

כי תצא למלחמה. במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו, שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה (לעיל כ, טז):
ושבית שביו. לרבות כנענים שבתוכה, ואע"פ שהן משבעה אומות:

And you see among the prisoners a beautifully formed woman; if you desire her, you may take her as your wife.

11 וְרָאִיתָ בַּשְּׁבוֹיָה אִשָּׁת יָפֶת־תָּאָר וַחֲשַׁקְתָּ בָּהּ
to cling outline exile
וְלָקַחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה:

וְתַחֲזִי בַשְּׁבוֹיָה אֶתְתָּא שְׁפִירַת חַזוֹ וְתַתְרַעֵי בָּהּ וְתִסְבֶּה
לָךְ לְאִנָּתוֹ

Rashi

אשת. אפילו אשת איש (קידושין כא:):

ולקחת לך לאשה. לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה, ישאנה באיסור, אבל אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו כי תהיין לאיש וגו', וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו:

You will bring her into your house and she will shave her head and allow her nails to grow.

12 וְהֵבֵאתָ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלַּחְתָּ אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה
properly
אֶת־צִפְרָנֶיהָ :
fingernail

וְתַעֲלֶנָּה לְגוֹ בֵּיתְךָ וְתַגְלַח יֵת רִישָׁהּ וְתִרְבִּי יֵת
טוֹפְרָנָהּ

Rashi

ועשתה את צפרניה. תגדלם כדי שתתנוול:

She must discard her prisoner's garb from upon her, and she will remain in your home and weep for her father and her mother a month of days; and afterwards you may come to her and consummate with her, and she will become your wife.

13 וְהִסִּירָהּ אֶת־שְׂמֶלֶת שְׂבִיָּהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתְךָ
וּבִכְתָּהּ אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יָרַח יָמִים וְאַחֵר כֹּן תָּבוֹא
אֵלֶיהָ וּבְעֻלָּתָהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה:

וְתַעֲדִי יֵת כְּסוּת שְׂבִיָּה מִנָּה וְתִיתַב בְּבֵיתְךָ וְתִבְכִּי יֵת
אָבוֹהָ וְיֵת אִמָּהּ יָרַח יוֹמִין וּבִתֵּר כֹּן תִּיעוֹל לְוָתָהּ
וְתַבְעֲלֶנָּה וְתִהְיֶי לְךָ לְאִשָּׁתְךָ

Rashi

והסירה את שמלת שביה. לפי שהם נאים, שהנכרים בנותיהם מתקשטות במלחמה, בשביל להזנות אחרים עמהם: וישבה בביתך. בבית שמשמש בו, נכנס ונתקל בה, יוצא ונתקל בה, רואה בבכיותה, רואה בנוולה, כדי שתתגנה עליו: ובכתה את אביה. כל כך למה, כדי שתהא בת ישראל שמחה וזו עצבה, בת ישראל מתקשטת וזו מתנוולת:

But it shall come to pass, that if you do not desire her you will send her free, but to sell—you may not sell her for money; you may not exploit her since you have oppressed her.

וְהָיָה אִם לֹא תִתְרַעַי בָּהּ וְתִפְטָרְנָהּ לְנִפְשָׁהּ וְזָבָנָא לֹא
תִזְבְּנָנָהּ בְּכֶסֶף אֶל תִּתְּנָהּ בָּהּ חֶלֶף דִּי עֵינִיתָהּ

14 וְהָיָה אִם לֹא חָפְצָתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנִפְשָׁהּ וּמָכַרְ

לֹא תִמְכְּרָנָהּ בְּכֶסֶף לֹא תִתְּנָהּ ^{properly} תִתְּנָהּ בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר

עֵינִיתָהּ: (ס)

Rashi

והיה אם לא חפצת בה. הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה:

לא תתעמר בה. לא תשתמש בה, בלשון פרסי קורין לעבדות ושימוש, עימראה, מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן:

If a man has two wives, one loved and the other hated, and they bear him sons, the loved [one] and the hated [one], and the firstborn son will be the hated one's.

אֲרִי תְהוּיִן לְגִבֹּר תִרְתִּין נָשִׁין חֶדָּא רַחֲמָתָא וְחֶדָּא
שְׂנֵי־אֶתָּא וְיִלְדוּן לָהּ בְּנִין רַחֲמָתָא וְשְׂנֵי־אֶתָּא וְהָיָה בְּרָא
בּוֹכֵרָא לְשְׂנֵי־אֶתָּא

15 כִּי־תִהְיֶינָּה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֲהוּבָה וְהָאֶחָת

שְׂנוּאָה וְיִלְדוּ־לּוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן

^{hated} הַבְּכֹר לְשְׂנֵי־אֶתָּא:

When the day comes for him to will to his sons what he owns, he may not prefer the son of the loved one over the son of the hated one—the firstborn.

וְהָיָה בְּיוֹמָא דִּי־חֶסֶן לְבָנוּהִי יֵת דִּי יְהִי לָהּ לֵית לָהּ רִשּׁוֹ
לְבְכֹרָא יֵת בְּרַחֲמָתָא עַל אִפִּי בְרַשְׂנֵי־אֶתָּא בּוֹכֵרָא

16 וְהָיָה בְּיוֹם הַנָּחִילוֹ אֶת־בָּנָיו אֶת אֲשֶׁר־יְהִי לוֹ לֹא

יִזְכֹּל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה

הַבְּכֹר:

Rather, the firstborn son of the hated one is he to recognize to give him doublefold of all that he possesses; for he is the first of his power, he has the rights of primogeniture.

אָרִי יֵת בּוֹכְרָא בֶר שְׁנִיאָתָא יִפְרֹשׁ לְמַתָּן לֵה תַרְתִּין
חֲלָקִין בְּכָל דִּי יִשְׁתַּכַּח לֵה אָרִי הוּא רִישׁ תְּקִפָּה לֵה
חֲזִיא בְּכֻרִיתָא

17 כִּי אֶת־הַבְּכֹר בְּנֵי־הַשְּׂנוּאָה יִכִּיר לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל

אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רִאשִׁית אָנּוּ לוֹ מִשְׁפָּט

the firstling
of man
or...

הַבְּכֹרָה : (ס)

Rashi

פי שנים. כנגד שני אחים (בבא בתרא קכב:):

בכל אשר ימצא לו. מכאן שאין הבכור נוטל פי שנים, בראוי לבא לאחר מיתת האב, כבמוחזק:

If a man has a wayward and rebellious son who does not obey his father and his mother; though they chasten him; he does not listen to them.

אָרִי יְהִי לְגִבֹּר בֶר סְטִי וּמָרִי לִיתוּהִי מְקַבֵּל לְמִימַר
אָבוּהִי וּלְמִימַר אִמָּה וּמִלְפָּנַי יִתָּה וְלֹא יִקְבֹּל מִנְהוֹן

18 כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֶּן וּמוֹרָה אֵינָנו שֹׁמֵעַ
סוֹרֵר to turn away to be bitter

בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמָע
to chastise

אֵלֵיהֶם:

Rashi

סור. סר מן הדרך:

ומורה. מסרב בדברי אביו, לשון ממרים:

ויסרו אותו. מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו (סנהדרין עא.). בן סורר ומורה אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין, שנאמר זולל וסובא, ונאמר אל תהי בסבאי יין בוללי בשר למו (משלי כג, כ), ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו (סנהדרין עב.), הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב:

His father and mother are to grasp him and take him out to the judges of his city and to the court in his location.

וַיַּחֲדוּן בֵּה אָבוּהִי וְאִמָּה וַיִּפְקֹדוּ יִתָּה לְקִדְם סְבִי קִרְתָּה
וּלְתַרְע בֵּית דִּין אֶתְרָה

19 וַתִּפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ

וְאֶל־שַׁעַר מִקְדָּמוֹ:

They will say to the judges of his city,
 “This son of ours is wayward and
 rebellious—he does not obey—
 gluttonous and drunken.”

וַיִּמְרוּן לְסָבִי קִרְתָּהּ בְּנָא דִּין סְטִי וּמְרִי לִיתוּהִי מִקְבֵּל
 לְמִימְרָא זֵלֶל בְּסֵר וְסָבִי חָמֵר

And all the men of his city will stone
 him with stones so that he dies, and you
 will eliminate the evil within you; and
 let all Yisroel hear and be fearful.

וַיִּרְגְּמוּהוּ כָּל אַנְשֵׁי קִרְתָּהּ בְּאַבְנֵיָא וַיָּמוּת וַתִּפְּלֵי עֵבֶד
 דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וַיִּדְחֻלוּן

20 וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵי זֶה סוֹרֵר וּמָרָה אֵינָנו שֹׁמְעִים

potation to shake
 בְּקִלְנוּ זֹלֶל וְסָבָא :

21 וְיִרְגְּמוּהוּ כָּל־אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאַבְנֵים וַיָּמוּת וּבְעֶרְתָּ הָרָע

to cast
 together

מִקְרָבְךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּירָאוּ: (ס)

Rashi

וכל ישראל ישמעו ויראו. מכאן שצריך הכרזה בב"ד, פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה (עיין סנהדרין סט.).

שני

If a man is guilty of a capital offense
 and is executed; you shall hang him
 from a tree.

וְאִרִּי יְהִי בְּגֵבֶר חוֹבֵת דִּין דְּקָטוּל וַיִּתְּקֵטֵל וַתִּצְלֹב יָתֵהּ
 עַל צִלְיָבָא

22 וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חֵטָא מִשְׁפַּט־מוֹת וְהוּמָת וְתִלִּית אֹתוֹ

עַל־עֵץ:

Rashi

וכי יהיה באיש חטא משפט מות. סמיכות הפרשיות מגיד, שאם חסים עליו אביו ואמו, סוף שיצא לתרבות רעה ויעבור עבירות ויתחייב מיתה בבית דין:

ותלית אותו על עץ. רבותינו אמרו (סנהדרין מה:): כל הנסקלין נתלין, שנאמר כי קללת אלהים תלוי, והמברך ה' בסקילה:

Do not leave his corpse overnight on the tree, but you are surely to bury him on that day, for a hanging corpse is an affront to God; so do not defile your land that Adonoy, your God, is giving you as territory.

לֹא תִבִּית נִבְלָתָהּ עַל צְלִיבָא אֲרֵי מִקְבַּר תִּקְבְּרֶנָּה
בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי עַל דְּחָב קָדָם יִי אֶצְטָלַב וְלֹא תִסָּאב
יֵת אֶרְעָךְ דִּי יִי אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לְךָ אַחְסָנָא

23 לֹא־תִלֵּין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קִבֹּר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא
כִּי־קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תִטְמֵא אֶת־אֲדָמְתְּךָ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה: (ס)

Rashi

כי קללת אלהים תלוי. וזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו, וישראל הם בניו, משל לשני אחים תאומים, שהיו דומין זה לזה, אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הרואה אותו אומר המלך תלוי. כל קללה שבמקרא לשון הקל וזולו, כמו והוא קללני קללה נמרצת (מלכים-א ב, ח):

דברים 22

You may not observe your brother's ox or his sheep lost and conceal yourself from them; you must surely return them to your brother.

לֹא תַחְזִי יֵת תּוֹרָא דְאַחוּךְ אוּ יֵת אִמְרָה דְטָעֵן
וְתִתְּכַבֵּשׂ מִנְהוֹן אֶתְבָּא תִתְּבִנּוּן לְאַחוּךְ

to push off

1 לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוּ אֶת־שֵׂיו נִדְחִים

וְהִתְעַלְמָתָּ מֵהֶם הִשָּׁב תְּשִׁיבֵם לְאַחִיךָ:

Rashi

והתעלמת. כובש עין כאילו אינו רואהו:

לא תראה והתעלמת. לא תראה אותו שתתעלם ממנו, זהו פשוטו. ורבותינו אמרו, (בבא מציעא ל.) פעמים שאתה מתעלם וכו':

But if your brother is not near you or
you do not know him, gather it into
your house and let it stay with you until
your brother seeks it, when you must
return it to him.

ואם לא קרב אחיו ליתד ולא ידעת לה ותכנישנה לגו
ביתך ויהי עמך עד דיתבע אחיו יתה ותתיבנה לה

2 ואם-לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל-תוד
ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו:

Rashi

עד דרש אחיך. וכי תעלה בלבבך שיתנהו לו קודם שידרשהו, אלא דרשהו שלא יהא רמאי (שם כח.):
והשבותו לו. שתהא בו השבה, שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממנו, מכאן אמרו כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל,
ושאינו עושה ואוכל ימכר (שם):

And so are you to do for his donkey,
and so are you to do for his garment,
and so are you to do for any lost object
of your brother's that is lost from him
which you find. You may not conceal
yourself.

וכן תעבד לחמור וכן תעבד לכסותיה וכן תעבד לכל
אבדת אחיו די תיבד מנה ותשכחנה לית לך רשו
לאתכסאה

3 וכן תעשה לחמור וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה
לכל-אבדת אחיך אשר-תאבד ממנו ומצאתה לא
תוכל להתעלם: (ס)

Rashi

לא תוכל להתעלם. לכבוש עינך כאילו אינך רואה אותו:

Do not observe your brother's donkey
or his ox collapsing on the road and
ignore them. You must surely lift it up
with him.

לא תחזי ית חמרא דאחיו או תורה רמן בארחה
ותתכבש מנהון אקמא תקים עמה

4 לא-תראה את-חמור אחיך או שורו נפלים בדרך
והתעלמת מהם תקים עמו: (ס)

Rashi

הקם תקים. זו טעינה (בבא מציעא לב.), להטעין משאוי שנפל מעליו:

עמו. עם בעליו, אבל אם הלך וישב לו, ואמר לו הואיל ועליך מצוה, אם רצית לטעון, טעון, פטור (בבא מציעא שם):

A man's attire may not be on a woman
nor may a man wear a woman's
garment; for the abomination of
Adonoy, your God, are all who do these
[things].

5 לֹא־יִהְיֶה כְּלִי־גִבֹר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבֹּשׁ גִּבֹר שְׂמֹלֶת

אִשָּׁה כִּי תוֹעֵבֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֲשֵׂה אֱלֹהִים: (פ)

לֹא יְהִי תְקוּן זֵין דְּגִבֹר עַל אֲתָתָא וְלֹא יִתְקַן גִּבֹר
בְּתִקְוֵי אֲתָתָא אֲרִי מְרַחֵק קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֲבֹד
אֱלִין

Rashi

לא יהיה כלי גבר על אשה. שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים (ספרי רכו — נזיר נט.), שאין זו אלא לשם ניאוף:
ולא ילבש גבר שמלת אשה. לילך לישב בין הנשים. דבר אחר, שלא יסיר שער הערוה ושער של בית השחי:
כי תועבת. לא אסרה תורה אלא לבוש המביא לידי תועבה:

If you should chance upon a bird's nest
before you on the road in any tree, or on
the ground, [with] fledglings or eggs,
and the mother is sitting on the
fledglings or on the eggs; do not take
the mother with her offspring.

6 כִּי יִקְרָא קוּ - צִפּוֹר a little bird nest | לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל־עֵץ

אוּ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרָחִים אוּ בִיצִים egg | וְהָאֵם I will hatch

רֹבֵצַת to crouch | עַל־הָאֶפְרָחִים אוּ עַל־הַבִּיצִים לֹא־תִקַּח

הָאֵם עַל־הַבָּנִים:

אֲרִי יַעֲרַע קָנָא דְּצִפּוֹרָא קְדָמָךְ בְּאַרְחָא בְּכָל אֵילָן אוּ
עַל אֲרֻעָא אֶפְרוּחִין אוּ בִיעִין וְאִמָּא רִבְעָא עַל אֶפְרוּחִין
אוּ עַל בִּיעִין לֹא תִסֵּב אִמָּא עַל בְּנִיָּא

Rashi

כי יקרא. פרט למזומן:

לא תקח האם. בעודה על בניה (חולין קמ:):

You must surely send away the mother
and the offspring take for yourself, so
that you will benefit and you will live
long.

שְׁלַחַת תִּשְׁלַח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבְּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן
יִיטֵב לָךְ וְהָאֲרֶכֶת יָמֶיךָ: (ס)

7 שְׁלַחַת תִּשְׁלַח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבְּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן

יִיטֵב לָךְ וְהָאֲרֶכֶת יָמֶיךָ: (ס)

Rashi

למען ייטב לך וגו'. אם מצוה קלה שאין בה חסרון כס, אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצות חמורות (חולין קמב.):

שלישי

When you build a new home, you are to
make a fence for your roof; and do not
place blood [liability] in your house, for
someone who should fall may fall from
it.

אֲרִי תִבְנֶה בֵּית חָדָשׁ וְתַעֲבֹד תִּקָּא לְאַגְרָךְ וְלֹא תִשּׁוּי
חֹבֶת דִּין דְּקָטוּל בְּבֵיתְךָ אֲרִי יִפֹּל דָּנָפֶל מִנָּה

8 כִּי תִבְנֶה בֵּית חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה ^{railing} לְגַגְּךָ וְלֹא־תִשּׁוּי

דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי־יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ: (ס)

Rashi

כי תבנה בית חדש. אם קיימת מצות שלוח הקן, סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכך נסמכו פרשיות הללו: מעקה. גדר סביב לגג, ואונקלוס תרגם תִּקָּא, כגון תיק שמשמר מה שבתוכו: כי יפול הנופל. ראוי זה ליפול, ואף עפ"כ לא תתגלגל מיתתו על ידך, שמגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב:

Do not plant in your vineyard mixed species, lest the expansion become obnoxious—the seed that you plant—and the produce of the vineyard.

לֹא תִזְרַע כְּרֶמֶךְ עֲרוּבִין דִּילְמָא תִּסְתָּאב דְּמַעַת זֶרְעָא
דִּי תִזְרַע וְעֵלְלִית כְּרֶמָא

two
heterogeneities

9 לֹא־תִזְרַע כְּרֶמֶךְ כְּלָאִים פְּרִי־תִקְדֹּשׁ הַמְּלָאָה הַזֶּה

אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֶת הַכֶּרֶם: (ס)

Rashi

כלאים. חטה ושעורה וחרצן במפולת יד (קידושין לט. חולין פב:):

פן תקדש. כתר גומו תסתאב, כל דבר הנתעב על האדם, בין לשבח כגון הקדש בין לגנאי כגון איסור, נופל בו לשון קדש, כמו אל תגש בי כי קדשתיך (ישעיה סה, ה):
המלאה. זה מילוי ותוספת שהזרע מוסיף:

You may not plow with an ox and with a donkey together.

לֹא תִרְדִּי בַתּוֹרָא וּבַחֲמֶרָא כִּחְדָּא

10 לֹא־תִחְרֹשׁ בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו: (ס)

Rashi

לא תחרוש בשור ובחמור. הוא הדין לכל שני מינים שבעולם, (בבא קמא נד:) והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים בהולכת שום משא:

Do not don a mixture of threads, wool and flax together.

לֹא תִלְבֹּשׁ שְׁעִטָּנָא עֶמֶר וְכֶתֶן מִחְבֵּר כִּחְדָּא

11 לֹא תִלְבֹּשׁ שְׁעִטָּנָא עֶמֶר וְכֶתֶן מִחְבֵּר כִּחְדָּא: (ס)
linen wool mixed fabric of wool and...

Rashi

שעטנז. לשון עירוב, ורבותינו פירשו שוע טווי ונוז:

Make yourself pendant threads upon four corners of your garment that you cover with.

כְּרִסְפִּדִין תַּעֲבֹד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְּסוּתְךָ דִּי תִכְסִּי

בָּהּ

12 גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר
a cover

תִּכְסֶּה־בָּהּ: (ס)

Rashi

גדילים תעשה לך. אף מן הכלאים, לכך סמכן הכתוב (יבמות ד. — ספרי רלג:).

If a man marries a woman, and he has relations with her and hates her.

13 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנָאָהּ:

אָרִי יִסֵּב גִּבֵּר אֶתְתָּא וַיַּעוֹל לְוֹתָהּ וַיִּסְנֶנָּה

Rashi

ובא אליה ושנאה. סופו:

Then berates her with calumnies and alleges defamation about her, and he claims, "I married this woman and was intimate with her, and did not find signs of her virginity."

14 וְשֵׁם לָהּ עֲלִילָת ^{deed} דְּבָרִים וְהוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רָע

וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ

virginity

וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים :

וַיִּשְׂוֶי לָהּ תִּסְקוּפֵי מַלִּין וַיִּפֹּק עָלֶיהָ שׁוֹם בִּישׁ וַיִּימַר יֵת
אֶתְתָּא הָדָא נִסְבִּית וְעִלִּית לְוֹתָהּ וְלֹא אֶשְׁכַּחִית לָהּ
בְּתוּלִין

Rashi

ושם לה עלילת דברים. עבירה גוררת עבירה, עבר על לא תשנא (ויקרא יט, יז) סופו לבא לידי לשון הרע:
את האשה הזאת. מכאן שאין אומר דבר אלא בפני בעל דין (ספרי רלז):

The girl's father and mother will take and will prove the girl's virginity to the city judges in the court.

15 וְלָקַח אָבִי הַנַּעַר [הַנַּעֲרָה] וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלָתִי

הַנַּעַר [הַנַּעֲרָה] אֶל־זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׂעֵרָה:

וַיִּסֵּב אָבוּהָא (נ"א אָבוּהִי) דְּעוֹלָמְתָּא וְאִמָּהּ וַיִּפְקוּן יֵת
בְּתוּלֵי עוֹלָמְתָּא לְקֶדֶם סְבִי קִרְתָּא לְתִרְעָה בֵּית דִּין
אֶתְרָא

Rashi

אבי הנערה ואמה. מי שגדלו גדולים הרעים, יתבזו עליה (שם רלה):

The girl's father should assert to the judges, "My daughter did I marry to this man as a wife and he hates her.

16 וְאָמַר אָבִי הַנַּעַר [הַנַּעֲרָה] אֶל־הַזִּקְנִים אֶת־בְּתִי נָתַתִּי

לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאָהּ:

וַיִּמָּר אָבוּהָא דְּעוֹלָמָתָא לְסִבְיָא יֵת בְּרֵתִי יְהִבִּית לְגִבְרָא קָדִין לְאַנְתּוֹ וְסִנְנָה

Rashi

ואמר אבי הנערה. מלמד שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש (שם):

Look! He has promulgated libelous words, claiming 'I did not find signs of your daughter's virginity.' But this is [the proof of] my daughter's virginity." And let them spread the cloth before the city judges.

17 וְהִנֵּה הָיָא שֵׁם עֲלִילַת דְּבָרִים לְאַמָּר לֹא־מִצָּאֲתִי לְבִתִּי

בְּתוּלִים וְאַלְהָ בְּתוּלִי בְּתִי וּפְרָשׁוֹ הַשְׁמָלָה לִפְנֵי זִקְנֵי

הָעִיר:

וְהָא הוּא שׁוֹי תְּסַקּוּפִי מְלִין לְמִימָר לֹא אֶשְׁכַּחִית
לְבִרְתִּי בְּתוּלִין וְאַלִין בְּתוּלִי בְּרֵתִי וְיִפְרִסוּן שׁוֹשִׁיפָא
קָדָם סְבִי קִרְתָּא

Rashi

ופרשו השמלה. הרי זה משל, מחוורין הדברים כשמלה (שם רלוז):

The judges of that city will take the man and will chastise him.

18 וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִוא אֶת־הָאִישׁ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ: ^{to chastise}

וַיִּדְּבִירוּן סְבִי קִרְתָּא הֵיא יֵת גִּבְרָא וַיִּלְקוּן יֵתָה

Rashi

ויסרו אותו. מלקות:

And they will fine him one hundred silver [shekels] and give [them] to the girl's father, because he defamed a virgin of Yisroel; and she shall remain his wife, he may not divorce her all his life.

19 וְעֲנִשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ לְאָבִי הַנַּעֲרָה כִּי ^{properly}

הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה

לֹא־יִכָּל לְשַׁלְּחָה כָּל־יָמָיו: (ס)

וַיִּגְבוּן מִנָּה מֵאָה סֻלְעִין דְּכֶסֶף וַיִּתְּנוּן לְאָבוּהָא
דְּעוֹלָמָתָא אֲרִי אִפֵּק שׁוּם בֵּישׁ עַל בְּתוּלָתָא דְיִשְׂרָאֵל
וְלֵה תְּהִי לְאַנְתּוֹ לִית לֵה רִשׁוֹ לְמַפְטָרָה כָּל יוֹמוֹהִי

However, if the allegation is true; signs of the girl's virginity were not found.

וְאִם קָשָׁטָא הָיָה פִּתְגָמָא הָדִין לָא אֲשַׁתְּכָחוּ בְּתוּלִין
לְעוֹלָמָתָא

20 וְאִם-אֵמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא-נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לַנֶּעֶר

[לְנִעְרָה:]

Rashi

וּאִם אֵמֶת הָיָה הַדָּבָר. בַּעֲדֵים וְהִתְרָאָה, שׁוֹנֵתָה לְאַחַר אִירוּסִין (כְּתוּבוֹת מִד):

They are to take the girl out to the entrance of her father's home and the people of her city will stone her with stones to death, because she committed a disgraceful act against Yisroel by behaving promiscuously [in] her father's house; and you will eliminate the evil within you.

וַיִּפְקֹן יָת עוֹלָמָתָא לְתִרְעָה בֵּית אָבוּהָא וַיִּרְגְּמֶנָּה אַנְשֵׁי
קִרְתָּהּ בְּאַבְנֵיָא וּתְמוֹת אַרְי עֲבָדַת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל
לְזִנְאָה בֵּית אָבוּהָא וּתְפִלֵּי עֶבֶד דְּבִישׁ מְבִינָךְ

21 וְהוֹצִיאוּ אֶת-הַנֶּעֶר [הַנִּעְרָה] אֶל-פֶּתַח בֵּית-אָבִיהָ

וּסְקִלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בְּאַבְנִים וּמָתָה כִּי-עָשְׂתָה נְבִלָה

בְּיִשְׂרָאֵל לְזִנּוֹת ^{prostitution} בֵּית אָבִיהָ וּבְעֵרַת הָרַע מִקִּרְבָּךְ:

(ס)

Rashi

אֶל פֶּתַח בֵּית אָבִיהָ. רָאוּ גִידוּלִים שֶׁגִּדְּלָתָם (שֵׁם מֵה.):

וּסְקִלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ. בַּמַּעֲמָד כָּל אַנְשֵׁי עִירָהּ (סִפְרֵי רַמ):

לְזִנּוֹת בֵּית אָבִיהָ. כְּמוֹ בְּבֵית אָבִיהָ:

If a man is found having intercourse with a woman who is the wife of a man, even both of them shall die—the man who had intercourse with the woman and the woman—and you will eliminate the evil from Yisroel.

אֲרִי יִשְׁתַּכַּח גִּבּוֹר דְּשָׁכַב עִם אִתְתָּא אִתְתִּי גִבּוֹר
וַיִּתְקַטְלוּן אִף תַּרְוִיהוֹן גִּבּוֹרָא דְשָׁכַב עִם אִתְתָּא וְאִתְתָּא
וַתִּפְּלִי עֶבֶד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל

22 כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב | עִם־אִשָּׁה בְּעֵלְת־בָּעַל וּמֵתוּ

גַּם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבְעֵרָתָהּ

הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל: (ס)

Rashi

ומתו גם שניהם. להוציא מעשה חדודים (ספרי רמא) שאין האשה נהנית מהם:

גם. לרבות הבאים אחריהם (ס"א מאחוריהם). דבר אחר גם שניהם, לרבות את הולד, שאם היתה מעוברת אין ממתנין לה

עד שתלד (ערכין ז).

If there will be a virgin girl married to a man, and a man encounters her in the city and has intercourse with her,

אֲרִי תְּהִי עוֹלָמָתָא בְּתוּלָתָא דְּמֶאֱרָסָא לְגִבּוֹר וַיִּשְׁפַּחְנָהּ
גִּבּוֹר בְּקִרְתָּא וַיִּשְׁכּוּב עִמָּהּ

to engage
for
matrimony

23 כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה [נַעֲרָה] בְּתוּלָה מֶאֱרָסָה לְאִישׁ

וּמִצָּאָה אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ:

Rashi

ומצאה איש בעיר. לפיכך שכב עמה, פרצה קוראה לגנב, הא אלו יושבה בביתה לא אירע לה (ספרי רמב):

You are to take them both out to the court of that city and stone them with stones to death, the girl for the fact that she did not scream in the city and the man for the fact that he oppressed the wife of his peer; and you will eliminate the evil within you.

וּתִפְקֹוּ יֵת תְּרוּיָהוֹן לְתִרְעָה קִרְתָּא הֵהִיא וְתִרְגְּמוּ וְיִתְהוֹן
בְּאֲבָנִיָּא וַיְמוֹתוּן יֵת עוֹלָמְתָּא עַל עֵסֶק דִּי לֹא צִוְּחַת
בְּקִרְתָּא וַיֵּת גְּבָרָא עַל עֵסֶק דְּעֵנִי יֵת אֶתַּת חֲבֵרָה
וְתִפְלִי עֶבֶד דְּבִישׁ מִבִּינָךְ

But if in the field the man encounters the married girl, and the man holds her and had intercourse with her; then he shall die—only the man who had intercourse with her.

וְאִם בְּחֻקְלָא יִשְׁכַּח גְּבֵר יֵת עוֹלָמְתָּא דְּמֶאֱרָסָא וְיִתְקַף
בֵּה גְבָרָא וַיִּשְׁכַּב עִמָּה וְיִתְקַטֵּל גְּבָרָא דְּשָׁכַב עִמָּה
בְּלִחְדוּדָהּ

But to the girl you will not do a thing, the girl has no death liability; for, just as if a man rises up against his peer and murders him, so is this matter.

וְלְעוֹלָמְתָּא לֹא תַעֲבִיד מִדְּעָם לִית לְעוֹלָמְתָּא חוּבַת דִּין
דְּקָטוּל אַרְיָ כָּמָא דִּיקוּם גְּבָרָא עַל חֲבֵרָה וַיִּקְטְלָהּ
נֶפֶשׁ כֵּן פְּתִגְמָא הָדִין

24 וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר | הָעִיר הַהוּא וּסְקַלְתֶּם

אֹתָם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ אֶת־הַנָּעַר [הַנֶּעֱרָה] עַל־דְּבַר אֲשֶׁר

לֹא־צִעֲקָה בְּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עָנָה

אֶת־אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ וּבִעֲרַת הָרַע מִקִּרְבְּךָ: (ס)

25 וְאִם־בִּשְׂדֵה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת־הַנָּעַר [הַנֶּעֱרָה]

הַמֵּאֲרָשָׁה וְהִחֲזִיקָהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמָת הָאִישׁ

אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבָדוֹ:

26 וּלְנָעַר [וְלַנֶּעֱרָה] לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לְנָעַר [לַנֶּעֱרָה]

חֲטָא מוֹת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נָפֶשׁ

כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה:

Rashi

כי כאשר יקום וגו'. לפי פשוטו זהו משמעו, כי אנוסה היא ובחזקה עמד עליה, כאדם העומד על חבירו להרגו. ורבותינו דרשו בו, (סנהדרין עג. פסחים כה:) הרי זה בא ללמד ונמצא למד וכו'.

For he encountered her in the field; the married girl screamed, but there was no one to rescue her.

אָרִי בַּחֲקֵלָא אֶשְׁכַּח צֹחַת עוֹלָמְתָא דְּמֶאֱרָסָא וְלִית דְּפָרִיק לָהּ

If a man encounters a virgin girl who was not married and grabs her and has intercourse with her; and they are discovered.

אָרִי יִשְׁכַּח גִּבּוֹר עוֹלָמְתָא בְּתוּלָתָא דִּי לֹא מֶאֱרָסָא וַיִּחַדְנָה וַיִּשְׁכּוּב עִמָּה וַיִּשְׁתַּכְּחוּ

The man who had intercourse with her must give to the girl's father fifty silver [shekels]; and she shall be his wife, since he oppressed her; he may not divorce her all his life.

וַיִּתֵּן גִּבּוֹר דִּישְׁכַּב עִמָּה לְאַבּוּהָא דְּעוֹלָמְתָא חֲמִשִּׁין סֶלְעִין דְּכֶסֶף וְלֵהּ תִּהְיֶה לְאִנָּתוֹ חֵלֶף דִּי עֲנִיָּה לִית לָהּ רִשּׁוֹ לְמִפְטָרָה כָּל יוֹמוֹהִי

27 כִּי בִשְׂדֵה מִצָּאָה צָעָקָה הַנֶּעֱרָה [הַנֶּעֱרָה] הַמֵּאֲרָשָׁה ^{to shriek}

וְאִין מוֹשִׁיעַ לָהּ: (ס)

28 כִּי־מִצָּא אִישׁ נָעַר [נֶעֱרָה] בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֲרָשָׁהּ

וַתִּפְשָׁה וַשְּׁכַב עִמָּה וְנִמְצְאוּ:

29 וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּה לְאָבִי הַנֶּעֱרָה [הַנֶּעֱרָה] חֲמִשִּׁים

כֶּסֶף וְלֹו־תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא־יִכָּל

שְׁלָחָה כָּל־יָמָיו: (ס)

דברים 23

A man may not marry his father's wife, and may not expose the edge of his father's garment.

לֹא יִסֵּב גִּבּוֹר יֵת אִמַּת אָבוּהִי וְלֹא יְגַלִּי כְּנָפֵא דְּאָבוּהִי

1 לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנָף אָבִיו: (ס)

Rashi

לא יקח. אין לו בה לקוחין ואין קדושין תופסין בה (קידושין סז):

ולא יגלה כנף אביו. שומרת יבם של אביו הראויה לאביו, והרי כבר מוזהר עליה משום עֲרֹנֹת אָחִי אָבִיךָ (ויקרא יח, יד), אלא לעבור על זו בשני לאוין, ולסמוך לה לא יבא ממזר, ללמד שאין ממזר אלא מחייבי כריתות, וק"ו מחייבי מיתות ב"ד, שאין בעריות מיתת ב"ד שאין בה כרת:

One may not enter—with injured or crushed genitals or with a gash causing spilling—into Adonoy's community.

2 לֹא־יָבֹא פְצוּעַ - דָּכָא וּכְרוּת שְׂפָכָה בִּקְהָל she poured mutilated to split

יְהוָה: (ס)

לֹא יִדְכִּי דְפָסִיק וְדִמְחַבֵּל לְמַעַל בִּקְהָלָא דִּי

Rashi

פצוע דכה. שנפצעו או נדכאו ביצים שלו (יבמות עה.):

וכרות שפכה. שנכרת הגיד, ושוב אינו יורה קילוח זרע, אלא שופך ושותת (שם): ואינו מוליד:

A base-born may not enter into Adonoy's community, even his tenth generation may not enter into Adonoy's community.

3 לֹא־יָבֹא מִמְזֹר בִּקְהָל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי tenth bastard

לֹא־יָבֹא לֹו בִּקְהָל יְהוָה: (ס)

לֹא יִדְכִּי מִמְזָרָא לְמַעַל בִּקְהָלָא דִּי אִף דָּרָא עֲשִׂירָאָה
לֹא יִדְכִּי לֵיה לְמַעַל בִּקְהָלָא דִּי

Rashi

לא יבא ממזר בקהל ה'. לא ישא ישראלית:

[Neither] an Ammonite nor a Moavite may enter into Adonoy's community; even their tenth generation may not enter into Adonoy's community forever.

4 לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהָל יְהוָה גַּם דּוֹר Moabite Ammonite

עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהָל יְהוָה עַד־עוֹלָם:

לֹא יִדְכּוֹן עַמּוֹנָאִי וּמוֹאָבָאִי לְמַעַל בִּקְהָלָא דִּי אִף דָּרָא
עֲשִׂירָאָה לֹא יִדְכִּי לְהוֹן לְמַעַל בִּקְהָלָא דִּי עַד עוֹלָם

Rashi

לא יבא עמוני. לא ישא ישראלית:

Because of the matter that they did not greet you with bread and water on the way when you came out of Egypt; and because he hired against you Bilam son of Beor from Pesor in Aram Naharayim to curse you.

על עסק די לא ערעו יתכון בלחמא ובמיא בארשא
במפקכון ממצרים ודי אגר עלך ית בלעם בר בעור
מפתור ארם די על פרת ללטייתך

Adonoy, your God, was unwilling to heed Bilam, and Adonoy, your God, turned for you the curse into a blessing, because Adonoy, your God, loved you.

ולא אבי יי אלהך לקבלא מן בלעם והפך יי אלהך
לך ית לוטין לברכן ארי רחמן יי אלהך

Do not pursue their peace and their benefit all your life forever.

לא תתבע שלמהון וטבתהון כל יומיך לעולם

5 על־דבר אשר לא־קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך
בצאתכם ממצרים ואשר שׂכר עליך את־בלעם
בן־בעור מפתור ארם נהרים לקללך:

Rashi

על דבר. על העצה (ספרי רנ) שיעצו אתכם להחטיאכם:
בדרך. כשהייתם בטירוף:

6 ולא־אָבֵה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁמֵּעַ אֶל־בַּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהֲבָךְ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ:

7 לא־תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וְטַבָּתָם כָּל־יְמֶיךָ לְעוֹלָם: (ס)

Rashi

לא תדרש שלמם. מכלל שנאמר עמך ישב בקרבך (פסוק יז), יכול אף זה כן, תלמוד לומר לא תדרוש שלומם (שם רנא):

רביעי

Do not despise the Edomite, for he is
your brother; do not despise the
Egyptian, for you were a stranger in his
land.

8 לֹא תִתְעַב אֲדָמִי ^{an Edomite} כִּי אֶחָיוּ הוּא (ס) לֹא תִתְעַב ^{to loathe}

מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְּאֶרְצוֹ:

לֹא תִרְחַק אֲדוֹמָאָה אֲרִי אֶחָיוּ הוּא לֹא תִרְחַק
מִצְרָאָה אֲרִי דִּיר הָיִיתָ בְּאֶרְצָהּ

Rashi

לא תתעב אדמי. לגמרי, אע"פ שראוי לך לתעבו שיצא בחרב לקראתך:
לא תתעב מצרי. מכל וכל, אע"פ שזרקו זכורכם ליאור, מה טעם, שהיו לכם אכסניא בשעת הדחק. לפיכך:

Children who will be born to them, in
the third generation, will enter into
Adonoy's community.

9 בָּנִים אֲשֶׁר־יֻלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל

יְהוָה: (ס)

בָּנִין דִּי יִתְלִידוּ לְהוֹן דְּרָא תְּלִיתָאָה יְדִכִּי לְהוֹן לְמַעַל
בְּקֶהֱלָה דִּי

Rashi

בנים אשר יולדו להם דור שלישי וגו'. ושאר האומות מותרין מיד, הא למדת, שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו, שההורגו
הורגו בעולם הזה, והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא, לפיכך אדום שקדמם בחרב לא נתעב, וכן מצרים
שטבעום, ואלו שהחטיאום נתעבו:

When you go out to encamp against
your enemies take precautions from
every evil thing.

10 כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע:

אֲרִי תַפּוֹק מִשְׁרִיתָא עַל בְּעָלֵי דְבִבְךָ וְתִסְתַּמֵּר מִכָּל
מִדְּעָם בִּישׁ

Rashi

כי תצא וגו' ונשמרת. שהשטן מקטרג בשעת הסכנה:

If there is a man among you who is not undefiled [because of] a nocturnal incident; he must go out of the camp, he may not enter into the midst of the camp.

אִרִי יְהִי בֶן גִּבּוֹר דִּי לֹא יְהִי דְכִי מִקְרָה לִילִיָּא וְיִפּוֹק
לְמִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא לֹא יַעוּל לְגוּ מִשְׁרִיתָא

an
occurrence

11 כִּי־יְהִי־בֶן אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יְהִי־טְהוֹר מִקְרָה

לִילִיָּהּ וַיֵּצֵא אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ

הַמַּחֲנֶה:

Rashi

מקרה לילה. דיבר הכתוב בהווה:

ויצא אל מחוץ למחנה. זו מצות עשה:

לא יבא אל תוך המחנה. זו מצות לא תעשה, ואסור להכנס למחנה לויה וכל שכן למחנה שכינה (פסחים סח.):

As sunset nears he is to immerse in water; and after the sun has set he may enter the the midst of the camp.

וְיִהְיֶה לְמַפְנֵי רְמֵשָׁא יִסְחִי בְּמֵיא וְכַמְעַל שְׁמֵשָׁא יַעוּל
לְגוּ מִשְׁרִיתָא

12 וְהָיָה לַפְּנוֹת־עֶרֶב יֵרָחֵץ בַּמַּיִם וְכָבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא

אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה:

Rashi

והיה לפנות ערב. סמוך להערב שמשו יטבול, שאינו טהור בלא הערב השמש:

Have a designated place outside the camp, and you will go out there to excrete.

וְאַתֶּר מִתְקַן יְהִי לָךְ מִבְרָא לְמִשְׁרִיתָא וְתִפּוֹק תִּמְן
לְבָרָא

13 וְיָד תִּהְיֶה לָּךְ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיֵּצֵאתָ שָׁמָּה חוּץ:

Rashi

ויד תהיה לך. כתרגומו, כמו איש על ידו (במדבר ב, יז):

מחוץ למחנה. חוץ לענן:

And a peg are you to have in addition
to your weapons; when you need to sit
to excrete dig with it, then use it again
to cover your excrement.

וּסְפָתָא תְּהִי לָךְ עַל זֵינְךָ וַיְהִי בְּמִיתְבְּךָ לְבָרָא וְתַחֲפֹר
בָּהּ וְתִתּוּב וְתַכְסִּי יָת מִפְקָתְךָ

14 תְּהִיָּה לָךְ עַל־אֲזָנְךָ וְהִיָּה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ
וְחִפְרָתָהּ בָּהּ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צִאָתְךָ :
peg
filth

Rashi
על אזנך. לבד משאר כלי תשמישך:
אזנך. כמו כלי זינג:

For Adonoy, your God, is moving
within your camp to save you and to
defeat your enemies before you, so your
camp must be holy; let Him not see
within you disgraceful objects lest He
turn away from you.

אֲרִי יי אֱלֹהֶיךָ שֹׁכֵנִיתָה מִהֲלָכָא בְּגוֹ מִשְׁרִיתְךָ
לְשׁוֹבוֹתְךָ וְלִמְמָסֵר בְּעַלִּי דְבִכְךָ קִדְמָךְ וְתִהִי מִשְׁרִיתְךָ
קִדִּישָׁא וְלֹא יִתְחַזִּי בְּךָ עֲבֵרַת פְּתֻגָּם וִיתוּב מִמֶּרָה
מִלְּאֻטְבָּא לָךְ

15 כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִתְּהַלֵּךְ | בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ לְהַצִּילְךָ וְלִתֵּת
אִיבֶיךָ לִפְנֵיךָ וְתִהְיֶה מַחֲנֶיךָ קְדוֹשׁ וְלֹא־יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת
דְּכָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: (ס)

Rashi
ולא יראה בך. הקב"ה, ערות דבר:

Do not deliver a slave to his master,
who escaped to you from his master.

לֹא תִמְסֹר עֶבֶד עַמְּמִין לִיד רַבּוֹנָה דִּישְׁתַּב לְוֹתְךָ
מִלּוֹת רַבּוֹנָה

16 לֹא־תִסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלָיךְ מֵעַם
אֲדֹנָיו:

Rashi
לא תסגיר עבד. כתרגומו. דבר אחר, אפילו עבד כנעני של ישראל שברח מחוצה לארץ ישראל (גיטין מה.):

With you will he live among you, in the place that he chooses in any of your cities, wherever it is good for him; do not distress him.

עמך יתב בינך באתרא די יתרעי בקדא מן קרויך
בדייטב ליה לא תונגה

There is not to be a harlot from the daughters of Yisroel; and there shall not be a male prostitute from the sons of Yisroel.

לא תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבד ולא יסב
גברא מבני ישראל אתתא אמא

17 עמך יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ

to rage or
be violent

בטוב לו לא תוננו : (ס)

18 לֹא־תִהְיֶה קְדֻשָּׁה מִבָּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קְדֹשׁ

temple
prostitute

מבני ישראל:

Rashi

לא תהיה קדשה. מופקרת, מקודשת ומזומנת לזנות:

ולא יהיה קדש. מזומן למשכב זכור (סנהדרין נד:), ואונקלוס תרגם לא תהא אתתא מבנת ישראל לגבר עבדא, שאף זו מופקרת לבעילת זנות היא, מאחר שאין קדושין תופסין לו בה, שהרי הוקשו לחמור, שנאמר שבו לכם פה עם החמור (בראשית כב, ה), עם הדומה לחמור. ולא יסב גברא מבני ישראל אתתא אמא, שאף הוא נעשה קדש על ידה, שכל בעילותיו בעילות זנות, שאין קדושין תופסין לו בה:

Do not bring a harlot's fee or payment for a dog to the house of Adonoy, your God, in fulfillment of any vow; because Adonoy, your God's abominations are even both of them.

לא תעל אגר זניתא וחולפן פלבא לבית מקדשא דיי
אלהך לכל נדרא ארי מרחק קדם יי אלהך אף
תרויהון

19 לֹא־תִבְיֹא אֶתְנֹן זֹנָה וּמַחִיר פֶּלֶב בֵּית יְהוָה

price

a gift

אלהיך לכל־נדר כי תעבֶּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם:

Rashi

אתנן זונה. נתן לה טלה באתננה פסול להקרבה:

ומחיר כלב. החליף שה בכלב:

גם שניהם. לרבות שנוייהם (בבא קמא סה:), כגון חטים ועשאו סלת:

You may not pay usury to your brother,
usury on money, usury on food; usury
on any matter where it is paid.

20 לא תשיף תשיף לאחיך ^{interest on a debt} נשף נשף אכל נשף
כל דבר אשר ישף:

לא תרבי לאחוך רבית כסף רבית עבור רבית כל
מדעם דמתרבי

Rashi

לא תשיף. אזהרה ללווה שלא יתן רבית למלווה (בבא מציעא עה:), ואח"כ אזהרה למלווה, את כסף לא תתן לו בנשף (ויקרא כה, לו ספרי רסב):

You may pay usury to the stranger, but
to your brother do not pay usury; in
order that Adonoy, your God, will bless
you in all your commerce on the land
that you are coming there to inherit.

21 לנכרי תשיף ולאחיך לא תשיף למען יברכך יהוה
אלהיך בכל משלח ^{foreigner} ידך על הארץ אשר אתה
באשמה לרשתה: (ס)

לבר עממין תרבי ולאחוך לא תרבי בדיל דיברכך יי
אלהיך בכל אושטות ידך על ארעא די את עליל: לתמן
למירתה

Rashi

לנכרי תשיף. ולא לאחך (בבא מציעא ע:), לאו הבא מכלל עשה, עשה, לעבור עליו בשני לאוין ועשה:

If you make a vow to Adonoy, your
God, do not delay in discharging it; for
Adonoy, your God, will surely demand
it from you, and you will be at fault.

22 כיתדר נדר ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו כיתדר
ידרשני יהוה אלהיך מעמך והיה בך חטא:

ארי תדר נדר קדם יי אלהיך לא תאחר לשלמותה
ארי מתבע יתבענה יי אלהיך מנך ויהי בך חובא

Rashi

לא תאחר לשלמו. שלשה רגלים, ולמדוהו רבותינו מן המקרא (ראש השנה ד:):

But if you desist from vowing, no fault
will be found with you.

23 וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא:

וארי תתמנע למנדר לא יהי בך חובא

Keep what you have articulated; and
perform whatever you vow; to Adonoy,
your God, voluntarily—whatever you
say with your mouth.

אִפְקוּת סְפוֹתֶיךָ תִּטֵּר וְתַעֲבֹד כְּמֵא דִּי נִדְרָתָא קֳדָם יי
אֱלֹהֶיךָ נִדְבָתָא דִּי מְלִלְתָּא בְּפִימָךְ

24 מוֹצֵא שְׁפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעֲשֵׂיתָ כְּאֲשֶׁר נִדְרָתָ לַיהוָה

אֱלֹהֶיךָ נִדְבָתָהּ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: (ס)

Rashi

מוצא שפתיך תשמור. ליתן עשה על לא תעשה (שם ו.):

חמישי

When you enter your fellow's vineyard,
you may eat grapes as you desire, to
your satisfaction; but you may not place
it in your container.

אֲרִי תִתְּגֵר בְּכֶרֶם דְּחִבְרֵךְ וְתִיכּוֹל עֲנָבִין כְּנַפְשֶׁךָ
שְׁבַעְךָ וּלְמֵאנָךְ לֹא תִתֵּן

25 כִּי תִבֵּא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשֶׁךָ שְׁבַעְךָ

וְאֶל-כְּלִיֶּךָ לֹא תִתֵּן: (ס)

Rashi

כי תבא בכרם רעך. בפועל הכתוב מדבר (בבא מציעא פז.):

כנפשך. כמה שתרצה:

שבועך. ולא אכילה גסה (שם):

ואל כליך לא תתן. מכאן שלא דברה תורה אלא בשעת הבציר, בזמן שאתה נותן לכליו של בעל הבית (שם), אבל אם בא

לעדור ולקשקש, אינו אוכל (שם פט):

When you enter your fellow's standing
grainstalks, you may cut off stalks by
hand, but do not lift a sickle over your
fellow's standing grainstalks.

26 כִּי תִבֵּא בְּקִמַּת רֵעֶךָ וְקִטַּפְתָּ מִלֵּילַת בִּידֶךָ

וְחֶרְמֶשׁ לֹא תִנִּיף עַל קִמַּת רֵעֶךָ: (ס)

אֲרִי תִמְגֵּר בְּקִמְתָּא דְּחִבְרָד וְתִקְטֹף מִלֵּילָן בִּידָד וּמִגָּלָא לָא תִרִים עַל קִמְתָּא דְּחִבְרָד

Rashi

כי תבא בקמת רעך. אף זו בפועל הכתוב מדבר (ב"מ פז:):

דברים 24

If a man marries a woman and consummates with her; should she not find favor in his eyes because he found in her something lecherous, he is to write for her a document of severance and place [it] in her hand and send her from his home.

1 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבִעְלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן

בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר

a cutting

כָּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ:

אֲרִי יֹסֵב גִּבֵּר אֶתְתָּא וְיִבְעֵלְנָה וְיִהִי אִם לֹא תִשְׁכַּח
רַחֲמִין בְּעֵינֵיהִי אֲרִי אִשְׁכַּח בָּהּ עֲבֵרַת פִּתְגָם וְיִכְתֹּב
לָהּ גִּט פְּטוּרִין וְיִהַב בְּיָדָהּ וְיִפְטְרֶנָה מִבֵּיתָהּ

Rashi

כי מצא בה ערות דבר. מצוה עליו לגרשה, שלא תמצא חן בעיניו (ס"א מצוה שלא תמצא חן בעיניו):

If she leaves his home and goes and becomes [wife] to another man.

2 וַיֵּצֵאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר:

וְתִפּוֹק מִבֵּיתָהּ וְתִהְיֶה לְגִבֵּר אַחֵר

Rashi

לאיש אחר. אין זה בן זוגו של ראשון, הוא הוציא רשעה מתוך ביתו, וזה הכניסה (גיטין צ:):

If her last husband hates her and writes for her a document of severance and places [it] in her hand and sends her from his house, or if the latter man dies, who had taken her as his wife;

וְיִסְנֶנָּה גְבֵרָא בְּתִרְאָה וְיִכְתֹּב לָהּ גֵּט פְּטוּרִין וְיִתֵּן
בְּיָדָהּ וְיַפְטֶרנָה מִבֵּיתָהּ אוֹ אִרֵּי יָמוֹת גְּבֵרָא בְּתִרְאָה
דְּנִסְבָּה לָהּ לְאַנְתּוּ

3 וְשָׂנְאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוֹת וְנָתַן
בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוֹת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן
אֲשֶׁר־לָקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה:

Rashi

ושנאה האיש האחרון. הכתוב מבשרו שסופו לשנאותה, ואם לאו, קוברתו, שנאמר או כי ימות:

Her first husband who divorced her may not remarry her to be his wife after her having been defiled, for it is an abomination before Adonoy; and you are not to make liable the land that Adonoy, your God, is giving you as territory.

לִית לָהּ רִשׁוֹ לְבַעֲלָהּ קְדָמָא דִּי פְטִירָה לְמַתָּב
לְמִסְבָּה לְמִהוּי לָהּ לְאַנְתּוּ בְּתֵר דִּי אִסְתָּאבֵת אִרֵּי
מְרַחֲקָא הִיא קָדָם יִי וְלֹא תַחֲיֵב יֵת אֶרְעָא דִּי יִי
אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לְךָ אֶחְסָנָא

4 לֹא־יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ
לְהִיָּת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִוא
לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא תַחֲטִיֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה: (ס)

Rashi

אחרי אשר הטמאה. לרבות סוטה שנסתרה (יבמות יא:):

שישי

When a man marries a new wife, he is not to be mobilized into the army, it shall not impose itself over him in any matter; he shall be free for his home one year and he shall bring joy to the wife he married.

ארי יסב גבר אתתא חדתא לא יפוק בְּחִילָא וְלֹא יַעֲבֹר עָלוּהִי לְכָל מַדְעָם פְּנֵי יְהִי לְבֵיתָהּ שְׂמֵחָא חֲדָא וַיַּחֲדִי יַת אֶתְתָּהּ דִּי נָסִב

5 כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר

עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָלִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמְחָה

אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקַח: (ס)

Rashi

אשה חדשה. שהיא חדשה לו, ואפילו אלמנה, פרט למחזיר גרושתו (סוטה מד.):

ולא יעבור עליו. דבר הצבא:

לכל דבר. הוא צורך הצבא, לא לספק מים ומזון ולא לתקן דרכים, אבל החוזרים מעורכי המלחמה ע"פ כהן, כגון בנה בית

ולא חנכו, או ארס אשה ולא לקחה, מספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים (ספרי רעא — סוטה מד.):

יהיה לביתו. אף בשביל ביתו, אם בנה בית וחנכו, ואם נטע כרם וחללו, אינו זו מביתו בשביל צרכי המלחמה:

לביתו. זה ביתו (ספרי שם):

יהיה. לרבות את כרמו:

ושמח. ישמח את אשתו, ותרגמו ויחדי ית אתתה, והמתרגם ויחדי עם אתתה, טועה הוא, שאין זה תרגום של ושמח אלא של

ושמח:

He may not secure as collateral a mortar or pestle, for his is taking life as security.

לֹא יִסֵּב מִשְׁכוּנָא רַחֲיָא וְרַכָּבָא אַרִי כְהוֹן מִתְעַבֵּד מְזוֹן לְכָל נֶפֶשׁ

6 לֹא־יִחַבֵּל רַחֲיִים וְרַכָּב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חִבֵּל: (ס) millstone

Rashi

לא יחבול. אם בא למשכנו על חובו בב"ד, לא ימשכנו בדברים שעושים בהן אוכל נפש (בבא מציעא קיג:);

רחים. היא התחתונה:

ורכב. היא העליונה:

If a man is apprehended having
kidnaped a person from his brothers,
from the descendants of Yisroel, and he
exploited him and sold him; that
kidnaper is to be put to death and you
will eliminate the evil within you.

אֲרִי יִשְׁתַּכַּח גִּבֹּר גָּנַב נַפְשָׁא מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְּגֶר בָּהּ וַיִּזְבְּנֶנָּה וַיִּתְּקַטֵּל גָּנָבָא הָהוּא וַתִּפְּלֵי עֵבֶד
דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ

7 כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גָּנֹב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

properly

וְהִתְעַמֵּר בּוֹ וּמָכְרוֹ וּמֵת הַגָּנֹב הֵהוּא וּבְעֵרְתָּ הָרָע

מִקִּרְבְּךָ:

Rashi

כי ימצא. בעדים (ספרי רעג) והתראה, וכן כל ימצא שבתורה:

והתעמר בו. אינו חייב עד שישתמש בו:

Take precautions with the leprosy
affliction to be extremely careful and to
do—in accordance with everything that
the kohanim the Levites shall instruct
you; as I commanded them are you to
make sure to do.

אֶסְתַּמֵּר בְּמִכְתָּשׁ סִגִּירוֹ לְמִטֵּר לַחֲדָא וּלְמַעְבָּד כָּל דִּי
יִלְפוֹן יִתְכוּן כְּהֻנָּא לְוָאֵי כָמָא דִּי פְקֻדְתָּנוֹן תִּטְרוֹן
לְמַעְבָּד

8 הַשֹּׁמֵר בְּנִגְעֵ־הַצָּרַעַת לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כָּל־

אֲשֶׁר־יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִם

תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת: (ס)

Rashi

השומר בנגע הצרעת. שלא תתלוש סימני טומאה ולא תקוץ את הבהרת (מכות כב.).

ככל אשר יורו אתכם. אם להסגיר, אם להחליט, אם לטהר:

Remember what Adonoy, your God, did to Miriam on the way when you were going out of Egypt.

הוּי דְּכִיר יְת דִּי עֲבַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בְּאֶרְחָא
בְּמִפְקָכוֹן מִמִּצְרַיִם

9 זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בְּדֶרֶךְ

בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם: (ס)

Rashi

זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים. אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע, זכור העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים (ספרי רעה):

If you become your fellow's creditor for any amount of debt, do not enter his house to take his pledge.

אֲרִי תְּרִשִׁי בְּחֵבְרֶךָ רְשׁוֹ מִדָּעַם לֹא תַעוֹל לְבֵיתָהּ
לְמִסְבַּ מִשְׁכּוּנָהּ

10 כִּי תִשָּׂה בְּרַעְיָךְ מִשְׁאֵת a loan
מֵאוֹמָה לֹא-תָבֹא to lend or borrow on...
אֶל-בֵּיתוֹ לְעֵבֶט to pawn
עֵבֶטוֹ : pledge

Rashi

כי תשה ברעך. תחוב בחבירך:
משאת מאומה. חוב של כלום:

Stand outside, and the man from whom you are claiming, will bring out the pledge to you outside.

בְּבֹרָא תִּקּוּם וְגִבְרָא דִּי אֶת רְשִׁי בֵּה יִפֹּק לְוֹתֶךָ יֵת
מִשְׁכּוּנָא לְבֹרָא

11 בְּחוּץ תַּעֲמִיד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתָּה נִשֶּׂה בּוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ

אֶת-הָעֵבֶט הַחוּצָה:

And if he is a poor man, do not repose with his collateral [in your possession].

וְאִם גִּבֹּר מְסֻכֵּן הוּא לֹא תִשְׁכּוּב בְּמִשְׁכּוּנָהּ

12 וְאִם-אִישׁ עֲנִי הוּא לֹא תִשְׁכָּב בְּעֵבֶטוֹ:

Rashi

לא תשכב בעבטו. לא תשכב ועבטו אצלך:

Return are you to return the pledge to him at sunset, and he will sleep with his garment and bless you; and it will be to your credit before Adonoy, your God.

13 הָשֵׁב תְּשִׁיב לוֹ אֶת־הַעֲבוֹט כִּבְּא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב

בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִבְרָכָךָ וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

(ס)

אֶתְבָּא תִּתֵּב לָהּ יֵת מְשִׁכּוֹנָא כְּמַעַל שְׁמַשָּׁא וְיִשְׁכּוּב

בְּכִסּוּתָהּ וּבִבְרָכְךָ וְלָךְ תִּהְיֶה זְכוּתָא קָדָם יי אֱלֹהֶיךָ

Rashi

כבוא השמש. אם כסות לילה הוא, ואם כסות יום החזירהו בבקר, וכבר כתוב בואלה המשפטים עד בא השמש תשיבנו לו (שמות כב, כה), כל היום תשיבנו לו, וכבא השמש תקחנו (בבא מציעא קיד:):
וברכך. ואם אינו מברכך, מכל מקום ולך תהיה צדקה:

שביעי

Do not steal from the wage earner who is poor or destitute; from your brothers or your converts who are in your land in your cities.

14 לֹא־ תַעֲשֹׂק שָׂכִיר הִשְׁכָּרָה עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאֲחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ

אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ בְּשַׁעְרֶיךָ:

לֹא תַעֲשֹׂק אֲגִירָא עֲנִיא וּמִסְכָּנָא מֵאֲחֶיךָ אוֹ מִגֵּיּוּרְךָ

דִּי בְּאַרְעֶךָ בְּקִרְוֶיךָ

Rashi

לא תעשוק שכיר. והלא כבר כתוב, אלא לעבור על האביון בשני לאוין, לא תעשוק שכר שכיר שהוא עני ואביון, ועל העשיר כבר הוזהר לא תעשוק את רֵעֶךָ (ויקרא יט, יג):
אביון. התאב לכל דבר (ויקרא רבה לד, ו):
מגרך. זה גר צדק:
בשעריך. זה גר תושב האוכל נבילות:
אשר בארצך. לרבות שכר בהמה וכלים:

On its day give his wage and let the sun not set upon it, for he is a poor man, and he places his life in jeopardy for it; [so that] he should not complain about you to Adonoy, and you will have a sin.

בְּיוֹמָהּ תִּתֶּן אַגְרָהּ וְלֹא תַעֲוֹל עָלוּהִי שְׂמִשָּׂא אָרִי עֲנִיָּא
הוּא וְלֹהּ הוּא מְסַר יָת נַפְשָׁהּ וְלֹא יִקְרִי עָלָהּ קָדָם יי
וְיִהְיֶה בָּהּ חֲטָא

15 בְּיוֹמָהּ תִּתֶּן שְׂכָרוֹ וְלֹא-תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא
וְאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלָיו אֶל-יְהוָה
וְיִהְיֶה בָּהּ חֲטָא: (ס)

Rashi

ואליו הוא נושא את נפשו. אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות, עלה בכבש ונתלה באילן (כבא מציעא קיב.):
ויהיה בך חטא. מכל מקום, אלא שממהרין ליפרע ע"י הקורא (ספרי רעט):

Fathers shall not be executed through sons, and sons shall not be executed through fathers; each to be executed for his sin.

לֹא יָמוּתוּן אָבֹתָן עַל פֹּהַם בְּנֵין וּבְנֵין לֹא יָמוּתוּן עַל
פֹּהַם אָבֹתָן אֲנִשׁ בְּחֻבָּהּ יָמוּתוּן

16 לֹא-יָמוּתוּ אָבוֹת עַל-בָּנִים וּבָנִים לֹא-יָמוּתוּ עַל-אָבוֹת
אִישׁ בְּחֻטְאוֹ יָמוּתוּ: (ס)

Rashi

לא יומתו אבות על בנים. עדות בנים, ואם תאמר בעון בנים, כבר נאמר איש בחטאו יומתו, אבל מי שאינו איש, מת בעון
אביו, והקטנים מתים בעון אבותם בידי שמים:

Do not be devious in the judgment of the proselyte or orphan; and you may not secure as collateral, a widow's garment.

לֹא תִצְלִי דִין גִּיּוֹרָא וְיִתְמָא וְלֹא תִסַּב מִשְׁפּוֹנָא לְבוּשׁ
אֲרָמְלָא

17 לֹא תִטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יְתוֹם וְלֹא תַחְבֵּל בְּגָד אֲלֻמָּנָה:

Rashi

לא תטה משפט גר יתום. ועל העשיר כבר הוזהר, לא תטה משפט (לעיל טז, יט), ושנה בעני לעבור עליו בשני לאוין, לפי
שנקל להטות משפט עני יותר משל עשיר, לכך הוזהר ושנה עליו:
ולא תחבול. שלא בשעת הלואה:

Remember that you were a slave in
Egypt, and Adonoy, your God,
redeemed you from there; that is why I
am commanding you to do this thing.

וְתִזְכֹּר אֲרִי עֲבָדָא הָוִיתָא בְּמִצְרַיִם וּפְרָקָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
מִתַּמָּן עַל כֵּן אֲנָא מִפְקֵדָךְ לְמַעַבְדָּא יְתָּ פִתְגָמָא הַדִּין

18 וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיַּפְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

מִשָּׁם עַל־כֵּן אֲנֹכִי מְצַוְךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: (ס)

Rashi

וזכרת. על מנת כן פדיתך, לשמור חוקותי אפילו יש חסרון כיס בדבר:

When you reap your reaping in your
field, and you forget a sheaf in the field,
you may not return to take it; for the
proselyte, for the orphan, and for the
widow let it be; in order that Adonoy,
your God, will bless you in all your
endeavors.

אֲרִי תַחְצִיד חֲצִידָךְ בְּחֻקְךָ וְתִנְשִׂי עֲמָרָא בְּחֻקְךָ לֹא
תָתוּב לְמַסְכָּה לְגִיּוֹרָא לִיתְמָא וּלְאַרְמָלָא יְהִי בְדִיל
דִּיבְרַכְנָךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל עוֹבְדֵי יָדְךָ

19 כִּי תִקְצֹרְךָ קְצִירְךָ בְּשִׂדְךָ וְשָׁכַחְתָּ עֲמָרָא בְּשִׂדְךָ properly to dock off

לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לְגֵר לִיתּוֹם וּלְאַלְמָנָה יְהִיָּה לְמַעַן

יְבָרְכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ יְדֶיךָ:

Rashi

ושכחת עומר. ולא גדיש, מכאן אמרו (פאה פ"ו מ"ו), עומר שיש בו סאתים ושכחו, אינו שכחה:

בשדה. לרבות שכחת קמה, ששכח מקצתה מלקצור:

לא תשוב לקחתו. מכאן אמרו, (שם פ"ו מ"ד) שלאחריו שכחה, שלפניו אינו שכחה, שאינו בבל תשוב:

למען יברכך. ואע"פ שבאת לידו שלא במתכוין, ק"ו לעושה במתכוין, אמור מעתה, נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה,

הרי הוא מתברך עליה (ספרי רפג):

When you harvest your olive tree, you
may not strip it of its glory behind you.
for the proselyte, for the orphan, and
for the widow let it be.

20 כִּי תִחַבֵּט זֵיתֶךָ לֹא תִפְאֵר ^{to gleam} אַחֲרָיֶךָ לְגֵר לִיתּוֹם

וְלֹא־לְמִנָּה יִהְיֶה: (ס)

אַרְי תִּחַבֵּט זֵיתֶךָ לֹא תִפְלִי בַתְּרֶךָ לְגִיּוֹרָא לִיתְמָא
וְלֹא־רְמָלָא יְהִי

Rashi

לא תפאר. לא תטול תפארתו ממנו (חולין קלא:), מכאן שמניחין פאה לאילן:

אחריך. זו שכחה (שם):

When you harvest your vineyard you
may not harvest pygmy vines behind
you; for the proselyte, for the orphan,
and for the widow let it be.

21 כִּי תִבְצֹר תְּבִצֹּר ^{to gather grapes} לֹא תַעֲוִל ^{to effect thoroughly} אַחֲרָיֶךָ לְגֵר לִיתּוֹם

וְלֹא־לְמִנָּה יִהְיֶה:

אַרְי תִּקְטֹף כְּרִמְךָ לֹא תַעֲלֵל בַתְּרֶךָ לְגִיּוֹרָא לִיתְמָא
וְלֹא־רְמָלָא יְהִי

Rashi

לא תעולל. אם מצאת בו עוללות לא תקחנה. ואיזו היא עוללות, כל שאין לה לא כתף ולא נטף, יש לה אחד מהם, הרי הוא
לבעל הבית (פאה פ"ז מ"ד). וראיתי בגמרא ירושלמית (פאה פ"ז ה"ג), איזו היא כתף, פסיגין זה על גב זה, נטף, אלו התלויות
בשדרה ויורדות:

Remember that you were a slave in the
land of Egypt; that is why I am
commanding you to do this thing.

22 וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־כֵּן אֲנִכִּי מְצַוְךָ

לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: (ס)

וְתִזְכֹּר אַרְי עֶבְדָא הוּיָא בְּאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנָא
מְפַקְדְךָ לַמַּעֲבָד יֵת פְּתִגְמָא הָדִין

דברים 25

If a quarrel should occur among men
and they bring it to court and they
judge them and they determine who is
righteous and they convict the villain.

1 כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אַנְשִׁים וְנִגְשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וְשִׁפְטוּם

וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצָּדִיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע:

אֲרִי יִהְיֶה דִין בֵּין גִּבְרִיָּא וִיתְקַרְבוּן לְדִינָא וִידוֹנְנוּ וִיזְכוּן

יֵת זַכָּאָה וִיתְיָבוּן יֵת חֵיבָא

Rashi

כי יהיה ריב. סופם להיות נגשים אל המשפט, אמור מעתה, אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק, הוי
אומר זו מריבה (ספרי רפ):

והרשיעו את הרשע. יכול כל המתחייבין בדין לוקין, תלמוד לומר והיה אם בן הכות הרשע, פעמים לוקה פעמים אינו לוקה,
ומי הוא הלוקה, למוד מן הענין, לא תחסום שור בדישו, לאו שלא נתק לעשה (מכות יג):

Should the wicked one deserve
flogging, the judge shall incline him
and have him flogged before him in the
amount befitting his crime, with the
number near.

2 וְהָיָה אִם־בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוּ הַשֹּׁפֵט וְהִכּוּהוּ לְפָנָיו

wickedness

כְּדִי רִשְׁעוֹ בְּמִסְפָּר:

וְהָיָה אִם בֶּר חֵיבָא לְאַלְקָאָה חֵיבָא וִירְמִיָּה דִּינָא

וִילְקִיָּה קְדָמוֹהִי כְּמִסַּת חוֹבָתָה בְּמִנִּין

Rashi

והפילו השופט. מלמד, שאין מלקין אותו לא עומד ולא יושב, אלא מוטה (מכות כב):

לפניו כדי רשעתו. ולאחריו כדי שתיים, מכאן אמרו, מלקין אותו שתי ידות מלאחריו ושליש מלפניו (שם):

במספר. ואינו נקוד בְּמִסְפָּר, למד שהוא דבוק לומר במספר ארבעים, ולא ארבעים שלמים (שם), אלא מנין שהוא סוכם

ומשלים לארבעים, והן ארבעים חסר אחת:

Forty is he to have him flogged, he may not add; lest he additionally flog him over these, a great flogging, when your brother will be slighted before you.

אַרְבָּעִין יִלְקָנָה לֹא יוֹסֵף דִּילְמָא יוֹסֵף לְאַלְקוּיָתָה עַל
אֵלֵין מְחָא רַבָּא וְיִקַּל אַחֲוָה לְעֵינֵיהּ

3 אַרְבָּעִים יִכְנּוּ לֹא יוֹסֵף פְּוִי־יֹסֵף לְהַכְתּוֹ עַל־אֵלָה מִכָּה
רַבָּה וְנִקְלָה ^{to be light} אַחֲוָה לְעֵינֵיהּ: (ס)

Rashi

לא יוסיף. מכאן אזהרה למכה את חבירו (סנהדרין פה.):

ונקלה אחיד. כל היום קוראו רשע, ומשלקה קראו אחיד:

You may not muzzle an ox while it threshes.

לֹא תַחֲוֹד פּוֹם תּוֹרָא בְּדִישָׁה

4 לֹא־ תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: (ס)
^{to trample or thresh} ^{to muzzle}

Rashi

לא תחסום שור בדישו. דבר הכתוב בהווה, והוא הדין לכל בהמה חיה ועוף העושים במלאכה שהיא בדבר מאכל (בבא מציעא פט.). א"כ למה נאמר שור, להוציא את האדם:

בדישו. יכול יחסמנו מבחוץ, תלמוד לומר לא תחסום שור מכל מקום (עיין שם צ:), ולמה נאמר דיש, לומר לך, מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו (למעשה ולחלה), וגדולו מן הארץ, אף כל כיוצא בו, יצא החולב והמגבן והמחבץ, שאין גדולו מן הארץ, יצא הלש והמקטף, שנגמרה מלאכתו לחלה, יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות, שנגמרה מלאכתו למעשה (שם פט.).

If brothers reside together, and one of them dies having no son, let the wife of the dead man not marry outside [the family] to a strange man; her brother-in-law will consummate with her thus marrying her to be his wife, and perform levirate marriage with her.

אַרְי יִתְבּוֹן אַחֲוֵי פְקֻדָּא וְיָמוּת חַד מִנְהוֹן וְכָר לִית לָהּ
לֹא תִהְיֶה אִתָּה מִתְנָא לְבָרָא לְגַבְרָא אוֹחְרָן יִבְמָה יַעוּל
עָלָה וְיִסְבָּה לָהּ לְאַנְתּוֹ וְיִבְמָה

5 כִּי־יָשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו וְיָמוּת אֶחָד מֵהֶם וְכֵן אֵין־לּוֹ

a brother-in-law

לֹא־תִהְיֶה אִשְׁת־הַיָּתָם הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה

to marry a brother's widow

יָבֵא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְמָה:

Rashi

כי ישבו אחים יחדו. שהיתה להם ישיבה אחת בעולם, פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו (יבמות יז):
יחדו. המיוחדים בנחלה, פרט לאחיו מן האם (שם):

ובן אין לו. עיין עליו (בבא מציעא כב:), בן או בת, או בן הבן, או בת הבן, (או בן הבת), או בת הבת:

It shall be that the firstborn, when she is capable of bearing children, shall be established in place of his deceased brother, so that his name may not be obliterated from Yisroel.

6 וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־

properly

יִמָּחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:

וְהָיָה בּוֹכֵרָא דִּי תֵּלִיד יָקוּם עַל שְׁמָא דְאַחוּהִי מִתְנָא
וְלֹא יִתְמַחִי שְׁמָהּ מִיִּשְׂרָאֵל

Rashi

והיה הבכור. גדול האחים הוא מייבם אותה:
אשר תלד. פרט לאילונית שאינה יולדת (בבא מציעא כד:).
יקום על שם אחיו. זה שייבם את אשתו, יטול נחלת המת בנכסי אביו:
ולא ימחה שמו. פרט לאשת סריס, ששמו מחוי (שם):

But if the man will not want to marry his sister-in-law; his sister-in-law must go up to the portal, to the judges, and say, "My brother-in-law refuses to establish for his brother a name in Yisroel; he is unwilling to do perform levirate marriage with me."

a sister-in-law

7 וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לִקְחַת אֶת־יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָהּ

to refuse

יְבִמְתּוֹ הַשְּׁעָרָה אֶל־הַזִּקְנִים וְאָמְרָה מֵאִין יָבֵמִי

לְהָלִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יָבֵמִי:

וְאִם לֹא יַצְבִּי גְבֵרָא לְמִסְבַּי יִתְבַּמְתָּה וְתִסַּק יְבִמְתָּה
לְתַרְעָ בֵּית דִּינָא לְקָדָם סְבִיא וְתִימָר לֹא צָבִי יָבֵמִי
לְאַקְמָא לְאַחוּהִי שְׁמָא בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבִי לְיִבְמוּתִי

Rashi

השערה. כתרומתו לְתַרְעָ בֵּית דִּינָא:

The judges of his city will call him and converse with him. He shall stand and say, "I do not want to marry her."

וַיִּקְרְאוּ לָהּ סְבֵי קִרְתָּהּ וַיִּמְלְלוּ עִמָּה וַיִּקְוּ וַיִּימָר לֹא
רְעֵנָא לְמִסְבָּה

8 וַיִּקְרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וַדְּבְרוּ אֵלָיו וַעֲמַד וְאָמַר לֹא
חָפְצָתִי לְקַחְתָּהּ:

Rashi

ועמד. בעמידה:

ואמר. בלשון הקודש, ואף היא דבריה בלשון הקודש (שם קל):

And his sister-in-law will approach him in the sight of the judges, and she will remove his shoe from upon his foot, and spit before him; and she will say aloud, "This is done to the man who will not build his brother's family."

וַתִּקְרַב יְבֻמָּתָהּ לְוֹתָהּ לְקֶדֶם סְבֵיָא וַתִּשְׂרֵי סִינָהּ מֵעַל
רַגְלָהּ וַתְּרוֹק בְּאַנְפוּהִי וַתִּתֵּב וַתִּימָר כִּדִּין יִתְעַבֵּד לְגִבּוֹר
דִּי לֹא יִבְנֵי יֵת בֵּיתָא דְאַחֵיהּ

9 וַנִּגְזַשׁ יְבֻמָּתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזִּקְנִים וַחֲלָצָה נַעֲלוֹ מֵעַל
רַגְלוֹ וַיִּרְקָה בְּפָנָיו וַעֲנִתָּהּ וְאָמְרָה כֹּכָה יַעֲשֶׂה
לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו

to spit

Rashi

וירקה בפניו. על גבי קרקע (שם):

אשר לא יבנה. מכאן למי שחליץ שלא יחזור ויבם, דלא כתיב אשר לא בנה אלא אשר לא יבנה, כיון שלא בנה שוב לא יבנה (שם י:):

And it will be entitled in Yisroel, the house of the divestiture of the shoe.

וַיִּתְקַרֵּי שְׁמָהּ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית שְׂרֵי סִינָא

10 וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעֱל: (ס)

Rashi

ונקרא שמו וגו'. מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל (שם קו:):

If men engage in an altercation—a man and his brother—and the wife of one approaches to save her husband from his assailant, and she puts out her hand and grasps his genitals,

אָרִי יִנָּצוּ גִבְרִין כְּחָדָא גִבְר וְאֶחָיו וְתִתְקַרֵּב אִמַּת חָד
לְשׁוֹבָא יָת בַּעֲלָה מִיַּד מְחַוֵּה וְתוֹשֵׁט יָדָה וְתִתְקַרֵּב
בְּבֵית בִּהְתִּיתָהּ

11 כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחָיו וְקָרְבָּה אִשָּׁת
הָאָחָד לְהַצִּיל אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד מַכֶּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ
וְהִחְזִיקָה בַּמְּבִשִּׁי :
properly
the pudenda

Rashi

כי ינצו אנשים. סופן לבא לידי מכות, כמו שנאמר מיד מכהו, אין שלום יוצא מתוך ידי מצות (ספרי רצב):

You shall sever her hand; you are not to have compassion.

וְתִקְוֶיץ יָת יָדָהּ לֹא תַחֲסוּס עֵינֶךָ

12 וְקָצַתָּהּ אֶת־כַּפְּהָ לֹא תַחֲסוּס עֵינֶךָ : (ס)
properly to chop off

Rashi

וקצתה את כפה. ממון דמי בשתו, הכל לפי המבייש והמתבייש, או אינו אלא ידה ממש, נאמר כאן לא תחוס ונאמר להלן בעדים זוממין לא תחוס (לעיל יט, יג), מה להלן ממון אף כאן ממון:

You are not to have for yourself in your pouch varying weight-stones, large and small.

לֹא יִהְיֶה לָךְ בִּכְסִיֶּךָ מִתְקָל וּמִתְקָל רַבָּתָא וּזְעִרָתָא

13 לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּכִיסֶּךָ אֶבֶן וְאֶבֶן גְּדוֹלָה וְקִטְנָה : (ס)
pocket

Rashi

אבן ואבן. משקלות:

גדולה וקטנה. גדולה כשמכחשת את הקטנה, שלא יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה (ספרי רצד):

You shall not have in your house varying measures, large and small.

לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּבֵיתְךָ מְכִילָא וּמְכִילָא רַבָּתָא וּזְעִרָתָא

14 לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה וְקִטְנָה :

Rashi

לא יהיה לך. אם עשית כן, לא יהיה לך כלום:

A fully accurate, just weight, you shall have, you are to have whole and honest measures; in order that you live long on the land that Adonoy, your God, is giving you.

מתקליון שלמין דקשוט יהון לך מכילון שלמין דקשוט
יהון לך בדיל דיורכון יומיד על ארעא דיי אלהיך יהב
לך

15 אבן שלמה וצדק יהיה-לך איפה שלמה וצדק

יהיה-לך למען יאריכו ימיה על האדמה אשר-יהנה

אלהיך נתן לך:

Rashi

אבן שלמה וצדק יהיה לך. אם עשית כן, יהיה לך הרבה:

Because Adonoy, your God's abomination, are all who do these [things]; all who do falsehood.

ארי מרחק קדם יי אלהיך כל עבד אליו כל עבד שקר

Remember what Amalek perpetrated against you on the way when you were going out of Egypt.

הוי דכיר ית די עבד לך עמלק בארשא במפקכון
ממצרים

16 כי תועבת יהנה אלהיך כל-עשה אלה כל עשה עול:

(פ)

17 זכור את אשר-עשה לך עמלק בדרך בצאתכם

ממצרים:

Rashi

זכור את אשר עשה לך. אם שקרת במדות ובמשקלות, הוי דואג מגרוי האויב, שנאמר מאזני מרמה תועבת ה' (משלי יא, א),
וכתיב בתריה בא זדון ויבא קלון (שם ב):

When they chanced upon you en route struck down your appendage—all the feeble ones behind you—and you were exhausted and wearied, and they had no fear of God.

די ערעף בארשא וקטל בך כל דהוו מתאחרין בתרך
ואת משלהי ולאי ולא דחיל מן קדם יי

18 אשר קרף בדרך ויזנב בך כל-הנחשלים

אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים:

אשר קרך בדרך. לשון מקרה. דבר אחר, לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב זכור. דבר אחר, לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך, שהיו האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים, משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים:

ויזנב בך. מכת זנב, חותך מילות וזורק כלפי מעלה:

כל הנחשלים אחריו. חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן:

ואתה עיף ויגע. עיף בצמא, דכתיב ויצמא שם העם למים (שמות יז, ג), וכתוב אחריו, ויבא עמלק (שם ח):

ויגע. בדרך:

ולא ירא. עמלק אלהים, מלהרע לך:

When Adonoy, your God, has given you
repose from all your enemies around, in
the land that Adonoy, your God, is
giving you as territory to inherit, you
shall obliterate the memory of Amalek
from beneath the sky; do not forget.

19 וְהָיָה בְּהִנֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ | לְךָ מִכָּל-אֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב

בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ

תִּמְחָה אֶת-זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח: (פ)

ויהי כד יניח יי אלהיך לך מכל בעלי דבבך מסחור
סחור בארעא די יי אלהיך ייב לך אחסנא למירתה
תמחי ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא לא תתנשי

תמחה את זכר עמלק. מאיש עד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שוה (שמואל-א טו, ג) שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה:

Isaiah 54:1-10

הפטרה — ישעיהו

הפטרה

Sing, O barren, thou that didst not bear,
Break forth into singing, and cry aloud,
thou that didst not travail; For more are
the children of the desolate Than the
children of the married wife, saith the
LORD.

Enlarge the place of thy tent, And let
them stretch forth the curtains of thy
habitations, spare not; Lengthen thy
cords, and strengthen thy stakes.

For thou shalt spread abroad on the
right hand and on the left; And thy seed
shall possess the nations, And make the
desolate cities to be inhabited.

Fear not, for thou shalt not be ashamed.
Neither be thou confounded, for thou
shalt not be put to shame; For thou
shalt forget the shame of thy youth,
And the reproach of thy widowhood
shalt thou remember no more.

1 properly to break out פְּצֹחִי רְנָה properly רְנִי sterile עֲקָרָה לֹא יִלְדָּה
to gleam וְצִהְלִי לֹא-חָלָה כִּי-רַבִּים בְּנֵי-שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה
אָמַר יְהוָה:

2 הִרְחִיבִי | מְקוֹם אֹהֶלְךָ וִירֵעוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יָטוּ
peg string אֶל-תַּחֲשָׁכֶי הָאֵלֶיכִי מִיתְרֶיךָ וִיתְדֶיךָ חֲזָקִי:

3 left כִּי-יָמִין וּשְׂמֹאל תִּפְרָצִי וְזָרַעְךָ גּוֹיִם יִירָשׁ וְעָרִים
נִשְׁמֹט יוֹשִׁיבוּ:

4 properly אֶל-תִּירְאִי כִּי-לֹא תִבּוֹשִׁי וְאַל- תִּכְלָמִי כִּי לֹא
widowhood unknown תַּחֲפִירִי כִּי בָשַׁת עֲלֹמִיךָ תִּשְׁכַּחִי וְחִרְפַּת אִלְמָנוּתֶיךָ
לֹא תִזְכְּרִי-עוֹד:

For thy Maker is thy husband, The
LORD of hosts is His name; And the
Holy One of Israel is thy Redeemer, The
God of the whole earth shall He be
called.

For the LORD hath called thee As a
wife forsaken and grieved in spirit; And
a wife of youth, can she be rejected?
Saith thy God.

For a small moment have I forsaken
thee; But with great compassion will I
gather thee.

In a little wrath I hid My face from thee
for a moment; But with everlasting
kindness will I have compassion on
thee, Saith the LORD thy Redeemer.

For this is as the waters of Noah unto
Me; for as I have sworn that the waters
of Noah should no more go over the
earth, so have I sworn that I would not
be wroth with thee, nor rebuke thee.

For the mountains may depart, and the
hills be removed; but My kindness shall
not depart from thee, neither shall My
covenant of peace be removed, saith the
LORD that hath compassion on thee.

5 כִּי בַעֲלֶיךָ עָשִׂיךָ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֶךָ קְדוֹשׁ
יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקְרָא:

6 כִּי־כִאֲשֶׁה עָזוּבָה וְעֶזְבוֹת רִיחַ קָרָאךָ יְהוָה וְאִשָּׁה
נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהֶיךָ:
was
awakened

7 בְּרִגְעַ קָטָן עָזַבְתִּיךָ וּבְרַחֲמִים גְּדֹלִים אֶקְבְּצֶךָ:

8 בְּשַׁעֲרֵי ^{wrath} קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רָגַע מַמָּךְ וּבְחֶסֶד עוֹלָם
רַחֲמֶיךָ אָמַר גֹּאֲלֶךָ יְהוָה: (ס)

9 כִּי־מִי נָחָזָת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרַי מִי־נָח עוֹד
עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקֶּצֶף עָלֶיךָ וּמִגֶּעַר ^{to chide}־בְּךָ:

10 כִּי הִהָרִים יִמּוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תִּמּוּטְנָה וְחִסְדִּי ^{to waver}
מֵאֲתָךְ לֹא־יִמּוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמּוּט אָמַר ^{to withdraw}
מִרַחֲמֶךָ יְהוָה: (ס)